

ΜΠΕΤΤΥ ΜΑΓΡΙΖΟΥ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

ΜΠΑΡΟΥΧ «Ο ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ»

Ἔφθασε στή Λάρισα μετά ἀπό μεγάλη ταλαιπωρία μέ ἓνα κάρο φορτωμένο μέ πέντε ἄτομα καί μπόλικους μποξάδες, πού τό ἔσερνε ἓνα μισοπεθαμένο ἄλογο. Τρίκαλα-Λάρισα, οὔτε θυμόταν, πόσες μέρες τοῦς πῆρε. Τό ὄνομά του ἦταν Μπαρούχ, «εὐλογημένος» στά ἑβραϊκά, ἀλλά ἀπό τήν ἡμέρα πού γεννήθηκε μέχρι ἐκείνη τή στιγμή, θεωροῦσε πώς ἡ ζωή του δέν εἶχε δικαίωση τό ὄνομά του. Ἡ μάνα του, ὁ πατέρας του καί τά ἕξι ἀδέλφια του καταπλακώθηκαν καί σκοτώθηκαν, ὅταν τό σπῆτι τους κατέρρευσε ἀπό ἄγνωστη αἰτία. Τίς κηδεῖες ἔκανε ὁ ραβῖνος Λάρισας Συμεών Πέσσαχ, πού πῆγε ἐκεῖ εἰδικά γιά νά συμπαρασταθεῖ στήν τραγική γιά τήν κοινότητα στιγμή. Τό ἡμερολόγιο ἔγραφε Ἰανουάριος τοῦ 1857. Ὁ ραβῖνος ἐνημερώθηκε ἀπό τόν πρόεδρο τῆς ἰσραηλιτικῆς κοινότητας Τρικάλων γιά τόν θάνατο τῆς οικογένειας Ταραμπουλούς καί γιά τό ὅτι σώθηκε ὁ 16χρονος γιός τῆς οικογένειας, πού δυστυχῶς δέν εἶχε κανέναν ἄλλο συγγενῆ. Ὁ ραβῖνος μετά τήν κηδεία θέλησε νά μιλήσει στόν βαθειά πληγωμένο Μπαρούχ, πού ἔκλαιγε ἀσταμάτητα. Τοῦ μιλοῦσε γιά πολλή ὥρα μέχρι πού τόν γαλίνεψε μέ τά λόγια του. Ὁ Μπαρούχ θά θυμόταν σέ ὅλη του τή ζωή τά λόγια τοῦ ραβῖνου:

*«Ὁ ΚΥΡΙΟΣ εἶναι ὁ ποιμένας μου· τίποτε δέν θά στερηθῶ.
Σέ βοσκές χλοερές μέ ἀνέπαυσε· σέ νερά ἀνάπαυσης μέ ὀδήγησε.
Ἀνόρθωσε τήν ψυχή μου· μέ ὀδήγησε μέσα ἀπό μονοπάτια δικαιοσύνης, χάριν τοῦ ὀνόματός του.
Καί μέσα σέ κοιλάδα σκιᾶς θανάτου ἄν περπατήσω, δέν θά φοβηθῶ κακό· ἐπειδή, ἐσύ εἶσαι μαζί μου· ἡ ράβδος σου καί ἡ βακτηρία σου, αὐτές μέ παρηγοροῦν.
Ἐτοίμασες μπροστά μου τραπέζι, ἀπέναντι ἀπό τοῦς ἐχθρούς μου· ἄλειψες τό κεφάλι μου μέ λάδι· τό ποτιήρι μου ξεχειλίζει.
Σίγουρα, χάρι καί ἔλεος θά μέ ἀκολουθοῦν ὅλες τίς ἡμέρες τῆς ζωῆς μου· καί θά κατοικῶ στόν οἶκο τοῦ Κυρίου σέ μακρότητα ἡμερῶν».*

(Κεφάλαιο 23 Ψαλμός τοῦ Δαυίδ)

«*Εἶσαι εὐλογημένος παιδί μου*», τοῦ εἶπε τελειώνοντας καί τοῦ πρότεινε νά πάει νά ζήσει μαζί μέ τήν οικογένειά του στή Λάρισα γιά νά τόν ἔχει πάντα δίπλα του.

Ὁ Μπαρούχ μάζεψε ἕνα μπόγο πράγματα, ὅσα μπόρεσε νά σώσει ἀπό τά συντριμμια. Ἀπό τήν κοινότητα κανόνισαν τήν μεταφορά του μέ τό κάρο, πού θά ἔφευγε τίς ἐπόμενες μέρες γιά Λάρισα. Εὐτυχῶς βρῆκε τό ταλέτ (θρησκευτικό σάλι) του καί τήν κιπά (καπελάκι) του ἀπό τό μπάρ μισβά του (τήν ἐνηλικίωσή του στά 13 του), δῶρα μεγάλης ἀξίας καί βαρύτητας γιά κάθε Ἑβραῖο καί τήν μενορά (ἐφτάφωτη λυχνία ἀπαραίτητη σέ κάθε ἑβραϊκό σπίτι). Πρὶν φύγει, φρόντισε νά μάθει περισσότερα γιά τόν ραβίνο Συμεών Πέσσαχ, πού ἔμελλε νά γίνει ὁ προστάτης καί καθοδηγητής του στόν δρόμο τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ραβίνος Συμεών Πέσσαχ εἶχε γεννηθεῖ στή Θεσσαλονίκη τό 1815. Ὁ πατέρας του Ἀαρών ἦταν μέγας τραπεζῆτης τῆς πόλης καί ἡ μητέρα του Σάρρα καταγόταν ἀπό μιά ἀπό τίς πύο ἐπιφανέστερες οικογένειες τῆς ἐποχῆς. Ὁ Συμεών μέσα σέ ἕνα τέτοιο περιβάλλον δέχτηκε μεγάλη φροντίδα καί μόρφωση. Παρακολούθησε τά βασικά μαθήματα τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσας καί θρησκείας κοντά σέ εἰδικούς δασκάλους τῆς Θεσσαλονίκης, φοίτησε στίς περίφημες «Γιεσιβώτ» (πανεπιστημιακές ραβινικές σχολές) ὅπου ἀρίστευσε, βραβεύτηκε καί τοῦ ἀπονεμήθηκαν τό 1841 τά πτυχία τῶν Ἀνωτάτων Ἑβραϊκῶν Σπουδῶν τῆς Θεολογίας καί τοῦ Ταλμούδ, τῆς Φιλοσοφίας καί τῆς Θρησκευτικονομικῆς. Μιλοῦσε ἄπταιστα τήν ἑβραϊκή, τήν ἑλληνική, τήν ἰσπανική καί τήν τουρκική γλώσσα. Τό 1847 παντρεύτηκε τήν Λέα, ἐγγονή τοῦ Μεγάλου Ἀρχираβίνου Θεσσαλονίκης Ἀβραάμ Στρούμσα. Πρὶν ἀπό αὐτόν τόν γάμο εἶχε παντρευτεῖ ἄλλες δύο φορές ἀλλά ἀτύχησε χάνοντας τίς συζύγους του πολύ γρήγορα. (Στούς Ἑβραίους εἶναι παράδοση ἀπαράβατη ὁ χῆρος νά παντρευεταί ἀμέσως μετά τήν χηρεία του). Εἶχε ἀποκτήσει ἀπό τούς γάμους του μιά κόρη καί πέντε γιούς. Τόν Ἰσχάκ (ἀπό τόν πρῶτο του γάμο), τήν Λούνα, τόν Ἀαρών, τόν Δαυίδ καί τόν Ἰσχάκ.

Μετά τό τέλος τῶν σπουδῶν του ὑπηρέτησε ὡς Γραμματέας τοῦ Ἀρχираβίνου τῆς Θεσσαλονίκης καί ὡς θρησκευτικός λειτουργός της Μεγάλης Συναγωγῆς «Μπέτ Σελομό». Τό 1848 προσλήφθηκε ἀπό τήν Ἰσραηλιτική Κοινότητα Λάρισας, πού εἶχε μεγάλη ἀκμῆ, σημαντική ἑβραϊκή θρησκευτική καί πνευματική ἀνάπτυξη καί ὑπερεῖχε τοῦ ἑβραϊσμοῦ ὁλόκληρης τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδας. Στήν ἀρχή διετέλεσε ἱεροκήρυκας τῶν Συναγωγῶν καί συγχρόνως Ραβίνος – Δικαστής τοῦ θρησκευτικοῦ Δικαστηρίου «Μπέθ Ντίν». Διακρινόταν γιά τήν καταπληκτική ρητορική του δεινότητα καί τί σοφία του. Πολύ γρήγορα διο-

ρίστηκε αναπληρωτής του διάσημου Αρχιραβίνου των Ισραηλιτικών Κοινοτήτων της Θεσσαλίας και Παλαιᾶς Ἑλλάδος Δαβὶδ Ἀντζέλ.

Στό σπίτι αὐτοῦ τοῦ ὑπέροχου σοφοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς θεοσεβούμενης γυναίκα του Λέας, θὰ συνέχιζε τὴ ζωὴ τοῦ ὁ Μπαρούχ. Ἐνωθε εὐγνωμοσύνη πρὸς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο καὶ θὰ γινόταν ἡ σκιά του, θὰ τὸν βοήθοῦσε ὅσο μποροῦσε καὶ κοντὰ του θὰ μάθαινε τίς διδαχὲς τοῦ Θεοῦ.

Ἐφθασε στὴ Λάρισα ξημερώματα. Πυκνὴ ὀμίχλη σκέπαζε τὴν πόλη. Ἡ φωνὴ τοῦ μουεζίνη καλοῦσε τοὺς πιστοὺς μουσουλμάνους σὲ προσευχή. «17 τζαμιά ἔχει ἡ Λάρισα», τοῦ εἶπε μὴ συνταξιδιώτισσά του. Κατέβηκε ἀπὸ τὸ κάρο μὲ τὸν μπόγο του. Τὸν ἐνημέρωσαν πὼς εἶχαν φθάσει στὰ Ἐβραϊκά, πού βρισκόνταν στὸ κεντρικὸ-βορειοδυτικὸ τμήμα τῆς πόλης, κοντὰ στὸ παλιὸ ἐμπορικὸ κέντρο καὶ τὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ. Οἱ δρόμοι πού περιέβαλαν τὴν συνοικία ἦταν ἡ ὁδὸς Γιουμπρούκ (Σκαρλάτου Σούτσου), ἡ ὁδὸς Μουφτῆ Ἐφέντη (Θουκυδίδου) καὶ ἡ ὁδὸς Χατζῆ Χουσεῖν Πασᾶ (Κύπρου). Γιὰ τὴ Λάρισα εἶχε ἀκούσει πὼς ἦταν μὴ μεγάλη πόλη μὲ 13.000 κατοίκους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ 2.200 ἦταν ἔβραιοι. Ὑπῆρχε μὴ καλὰ ὀργανωμένη Ἰσραηλιτικὴ κοινότητα μὲ 4 κύριες Συναγωγὲς καὶ 3 ἰδιωτικὲς μικρὲς μὲ τὴ μορφή σπουδαστηρίων μελέτης τῆς Τορᾶ, μὲ τὸ Μεγάλο Ἱεροδικεῖο Θεσσαλίας «Μπέθ Ντίν», μὲ τρία σχολεῖα καὶ μὲ Ἱεροσπουδαστήριο πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου, μὴ πλούσια Κοινοτικὴ Βιβλιοθήκη μὲ ἀνεκτίμητης ἀξίας βιβλία καὶ Τεβιλά (θρησκευτικὸ λουτρό) καὶ πὼς ἂν καὶ στὴν περιοχὴ κατοικοῦσαν ἀποκλειστικὰ Ἐβραῖοι, δὲν ἦταν διαμορφωμένη σὲ γκέτο.

Στὴν ὁδὸ Μουφτῆ Ἐφέντη ἀναζήτησε τὸ σπίτι τοῦ ραβίνου. Πλινθόκτιστα σπίτια σὲ ἄθλια κατάστασι στὰ δεξιὰ καὶ στὰ ἀριστερὰ του δρόμου, τοῦ θύμισαν τὰ ἔβραϊκά σπίτια τῶν Τρικάλων. Ἦξερε πὼς ἐπίτηδες τὰ διατηροῦσαν σὲ αὐτὴν τὴν κατάστασι οἱ Ἐβραῖοι, γιὰ νὰ ἀποφεύγουν τὴν ὀποιαδήποτε ἐπίδειξη, πού θὰ προκαλοῦσε τὸν φθόνον καὶ τὴν ἀρπακτικὴ διάθεσι τῶν μουσουλμάνων. Μὴ γυναίκα μὲ μὴ ἐνδυμασία μὲ ζωηρὰ χρώματα κι ἓνα κίτρινον ἀκαλαίσθητο κεφαλόδεσμο, πού φοροῦσαν ὅλες οἱ Ἐβραῖες, τοῦ ἔδειξε τὸ σπίτι τοῦ ραβίνου. Ὁ δρόμος εἶχε λάσπες καὶ ἄργησε νὰ χτυπήσει τὴν πόρτα μέχρι νὰ τίς καθαρίσει ὅσο καλύτερα μποροῦσε. Ἄλλωστε, περιμένε νὰ ξημερώσει καλὰ μὴ τυχόν καὶ τοὺς ξυπνήσει. Ὅταν ἐπιτέλους χτύπησε, ἡ πόρτα ἀνοίξε γρήγορα σάν κάποιος νὰ τὸν περιμένε ἀπὸ πίσω. Τὸν ὑποδέχτηκαν ὄλοι μὲ χαμόγελα. Τοῦ ἔδωσαν γάλα καὶ ψωμὶ νὰ φάει. Ἡ Λέα τοῦ μίλησε γλυκὰ σάν μάνα. Μὲ τὸ πού ἔφαγαν, ὁ ραβίνος τοῦ ζήτησε νὰ πάει μαζί του στὴν Συνα-

γωγί. Ἡ συνοικία ἦταν πολύβουη τώρα, εἶχε ξυπνήσει γιὰ τὰ καλά καὶ κόσμος πολὺς πήγαινε κι ἐρχόταν, οἱ μαγαζάτορες ἀνοίγαν τὰ μαγαζιά τους, παιδιὰ πήγαιναν στὰ σχολεῖα τους, μεταφορεῖς κουβαλοῦσαν ἐμπορεύματα, ὁδοκαθαριστές καθάριζαν τοὺς λασπωμένους δρόμους. Μποροῦσες νὰ ἀκούσεις ἐβραϊκά, τούρκικα, ἰσπανοεβραϊκά, γλῶσσες πού μιλοῦσαν ὅλοι οἱ Ἑβραῖοι. Στόν δρόμο ὅλοι χαιρετοῦσαν μέ μεγάλο σεβασμό τόν ραβίνο κι αὐτός τοὺς σύσπινε τό νέο μέλος τῆς κοινότητας. Τόν κύριο Ἰσαάκ Ταραμπουλούς, συνονόματό του, τόν συνάντησαν ἔξω ἀπὸ τό ραφτάδικό του. Φεύγοντας, τοῦ ἐξήγησε ὁ ραβίνος πὼς κι ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἰσαάκ Ταραμπουλούς ἦταν πρόσφυγες, ὅπως καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Μπαρούχ, ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, ἀπὸ ὅπου ἔφυγαν μέ τὴν ἔκρηξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821 καὶ κατέφυγαν σέ πόλεις τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας. Ἐδῶ στή Λάρισα μάλιστα, εἶχαν συγκροτήσει τὴν Χεβρά Κεδοσά Μοραῖτι (τὴν Ἀδελφότητα τῶν Μωραϊτῶν). Ἐκείνη τὴν πρώτη μέρα ἀλλὰ καὶ τίς ἐπόμενες θὰ μάθαινε πολλὰ καὶ ἐνδιαφέροντα ἀπὸ τόν ραβίνο.

Ἡ Ἑβραϊκὴ κοινότητα τῆς Λάρισας εἶναι ἀρχαιότατη, μέ παρουσία ἀπὸ τὸν 2ο π.Χ. αἰῶνα καὶ εἶναι ἡ τρίτη κοινότητα τῆς Ἑλλάδας. Στους Ρωμανιώτες, τοὺς Ἑβραῖους δηλαδή τῆς Ἑλλάδας, προστέθηκαν καὶ οἱ Ἑσκεναζίμ, Ἑβραῖοι πού ἤρθαν κατὰ καιροὺς ἀπὸ διάφορες χῶρες τῆς Εὐρώπης, καθὼς καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας, καὶ πῆρε τὴν τελικὴ της μορφὴ καὶ αὐξήθηκε σέ πληθυσμό μέ τὴν ἀφιξη τῶν Σεφαραντίμ (Ἰσπανοεβραίων), πού κατέφυγαν ἐδῶ μετὰ τὸν διωγμό τους ἀπὸ τὴν Ἰσπανία τὸν 15ο αἰῶνα ἀπὸ τὸν Φερδινάνδο καὶ τὴν Ἰσαβέλλα. Ἡ Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, πού ἦταν κυρίαρχος δύναμις τῆς περιοχῆς, τοὺς δέχτηκε μέ ἀνοιχτὲς ἀγκαλιές, καθὼς οἱ Ἰσπανοεβραῖοι, ἦταν μεγάλο κεφάλαιο γι' αὐτούς. Ἦταν στὴν πλειοψηφία τους ἐπιστήμονες μέ πολὺ ὑψηλό μορφωτικό ἐπίπεδο καὶ πολὺ γρήγορα ἀναμείχθηκαν μέ τοὺς ὑπόλοιπους ὁμόθρησκους καὶ μετέδωσαν τὴν κουλτούρα, τὸν πολιτισμό καὶ τὴ γλῶσσα. Συνέβαλαν ὄχι μόνο στὴν ἐξέλιξη τῆς κοινότητας ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρης τῆς πόλης. Στὴν ἀρχὴ ἵδρυσαν ξεχωριστὴ κοινότητα, ἀλλὰ ὑπῆρξαν σοφοὶ ραβῖνοι πού τοὺς καθοδήγησαν νὰ ἐνωθοῦν σέ μία. Ἡ Λάρισα ἐπάξια ἔχει τὸν τίτλο «Μάντρε ντ' Ἰσραήλ» (Μπτέρα τοῦ Ἰσραήλ), ἀφοῦ καθιερώθηκε ὡς κέντρο μετανάστευσης.

Ὅ,τι κι ἂν τοῦ ἔλεγε ὁ ραβίνος, ὁ Μπαρούχ τὸν ἄκουγε μέ μεγάλο ἐνδιαφέρον. Μεγάλῃ ἐκπληξῇ ἔνωσε ὅταν ὁ ραβίνος τοῦ εἶπε πὼς τὰ ἐπίθετα τῶν Ἑβραίων δείχνουν τὴν καταγωγὴ τους.

Οἱ Ταραμπουλούς κατάγονται ἀπὸ Πελοπόννησο, οἱ Φρανσές καὶ Τσαρφατὶ ἀπὸ Γαλλία (στὴν ἐβραϊκὴ γλῶσσα ἡ Γαλλία εἶναι Τσαρφάτ), οἱ Μιζραχί

ἀπό τὴν Ἀνατολί (ἀπό τὴν ἑβραϊκὴ λέξη Μιζράχ, πού σημαίνει Ἀνατολί), οἱ Ἑσκεναζή ἀπὸ Γερμανία (Ἑσκεναζ εἶναι στὰ ἑβραϊκὰ ἢ Γερμανία), οἱ Ρουῖσσο ἀπὸ Ρωσία, οἱ Μπέξα ἢ Μπέγα ἀπὸ χωριὸ τῆς Πορτογαλίας, οἱ Τουρών ἀπὸ χωριὸ τῆς Guadalahara, οἱ Πάρντο ἀπὸ ἐπαρχία τῆς Μαδρίτης, οἱ Σακκί ἀπὸ ἐπαρχία τῆς Πορτογαλίας, οἱ Μπεράχα ἀπὸ χωριὸ τῆς Μαδρίτης, οἱ Ἐρρέρα ἀπὸ χωριὸ τῆς ἐπαρχίας Σεβίλλια, οἱ Γκατένιο ἀπὸ χωριὸ στὰ Πυρναῖα, οἱ Καπέτα ἀπὸ χωριὸ τῆς κεντρικῆς Ἰταλίας, οἱ Μάισπ ἀπὸ πολίχνη τῆς Τοσκάννα, οἱ Ἀλγούσι ἀπὸ τὴν Ἀγκόστα τῆς Σικελίας καὶ οἱ Μάτσα ἀπὸ πόλη τῆς Κάτω Ἰταλίας.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη καὶ μετὰ, ὅποιον θὰ συναντοῦσε θὰ προσπαθοῦσε νὰ θυμηθεῖ ἀπὸ ποῦ κατάγεται καὶ θὰ ἦταν κάτι σάν παιγνίδι γι' αὐτόν. Ἐλα ὅμως πού τό παιγνίδι δέν πῆγε καλά, καθὼς μιὰ ἀπὸ τίς ἐπόμενες μέρες συνάντησαν τὸν κύριο Μιζάν.

«Ἀπὸ ποῦ νὰ κατάγεται ἄραγε;», ρώτησε τὸν ραβίνο, γιὰ νὰ πάρει τὴν ἀπάντησι: «Υπάρχουν καὶ κάποια ἰδιωνυμικά ἑβραϊκὰ ὀνόματα ἐδῶ στὴ Λάρισα, ὅπως τὸ Μιζάν πού σημαίνει παντοειδής, τὸ Σιαλέμ – ἀκέραιος, τὸ Ἄραρ – ὄρεινός, τὸ Μπαρζιλιά – σιδεράς, τὸ Φελούς – ἐξεταστής, ἐρευνητής, τὸ Φρεζή ἢ Φερετζή ἀπὸ τὸ ὄνομα Φερεζαῖος πού ἀναφέρεται στὴ Βίβλο, τὸ Χαζάν – ψάλτης, τὸ Μεγίρ – φωτεινός, τὸ Μαζλίαχ – τυχερός, τὸ Ζακάρ – ἀρσενικός, καθὼς ἐπίσης υπάρχουν καὶ κάποια ἰσπανικά ἰδιωνυμικά ὀνόματα ὅπως τὸ Ἀμπαστάδο – ἱκανοποιημένος, τὸ Μπεμβενίστε – εὐπρόσδεκτος, τὸ Καλντερόν – γανωτής».

Τίς ἐπόμενες μέρες ὁ Μπαρούχ σέ μιὰ φιλανθρωπικὴ ἐκδίλωσι γνώρισε τοὺς «Τσελεμπή», μέλη τῆς κοινότητας, πού ἔφεραν μὲ ὑπερηφάνεια τὸν τιμητικὸ τουρκικὸ αὐτὸ τίτλο, καθὼς εἶχαν διακριθεῖ στὴν κοινωνικὴ, πνευματικὴ καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς πόλης. Ἦταν ἀρχοντικὲς καὶ σεβάσιμες προσωπικότητες, πού κατεῖχαν σημαντικὸ πλοῦτο, οἱ Τσελεμπή. Οἱ ἐνδυμασίες τους μπορεῖ νὰ περιεῖχαν τὰ ἀπαραίτητα (ὅπως καθόριζε ἡ τουρκικὴ νομοθεσία γιὰ τοὺς Ἑβραίους), γαλάζια ὑποδήματα καὶ κεφαλόδεσμο γαλαζόμαυρο, μὲ ἢ χωρὶς καστανόγκριζες ρίγες, ἦταν ὅμως ξεχωριστές, φτιαγμένες ἀπὸ ἀκριβὰ ὑφάσματα καὶ διακοσμημένες μὲ χρυσὲς τρέσες. Ὁ ραβίνος συχνὰ τοῦ ἔλεγε πὼς στὴ Λάρισα, ὅποια οἰκονομικὴ κατάστασι κι ἂν εἶχαν οἱ Ἑβραῖοι, διατηροῦσαν πολὺ καλὲς σχέσεις καὶ μὲ τοὺς χριστιανούς καὶ μὲ τοὺς μουσουλμάνους. Κι αὐτὸ ἔκανε τὴν ἑβραϊκὴ κοινότητα τῆς Λάρισας νὰ ξεχωρίζει. Καὶ ἐπίσης τοῦ ἔλεγε πὼς ἡ ἀκμὴ μιᾶς ἑβραϊκῆς κοινότητας εἶναι ὁ γνώμονας, τὸ θερμόμετρο τῆς κατάστασις ἑνὸς τόπου.

Ἡ ζωὴ τοῦ Μπαρούχ ἀπέκτησε νόημα. Λίγοι μῆνες εἶχαν περάσει πού βρισκόταν δίπλα στὸν σοφὸ προστάτη του καὶ ἡ πονεμένη ψυχὴ του μαλάκωνε ἀπὸ τὴν στοργή καὶ ἀπὸ τὰ πολλά πού μάθαινε καὶ γέμιζαν τὸ μυαλό του. Μελετῶντας μὲ τὸν ραβίνο τὰ σοφὰ λόγια τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὶς γραφές, στὴν καρδιά τοῦ Μπαρούχ ρίζωσε βαθιὰ ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πάντα μαζί μας, μᾶς ἀγαπᾷ καὶ δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει ποτέ. Ὁ ἄνθρωπος πού τοῦ πρόσφερε φροντίδα, ἀγάπη καὶ γνώση, στά νεανικά μάτια τοῦ Μπαρούχ ἐνσάρκωσε τὴν εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ. Τὰ βράδια, ὅταν ξάπλωνε νὰ κοιμηθεῖ στὸν χῶρο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου του παραχωρήθηκε ἓνα κρεβάτι, ἐπεξεργαζόταν τὰ ὅσα μάθαινε. Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ραβίνου ἦταν τεράστια, μὲ πολὺτιμα ἀνεκτίμητης ἀξίας βιβλία, πού ὅσα χρόνια θὰ ἔμενε ἐκεῖ συνεχῶς θὰ ἐμπλουτίζονταν, φθάνοντας τοὺς 2.000 τόμους.

«Ἡ ὑπέροχη ἀξία στὴν Ἰουδαϊκὴ πολιτεία ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ ἀπονομὴ δικαιοσύνης πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους» τοῦ ἔλεγε συχνά, καὶ ὅταν ὁ Μπαρούχ τοῦ ἔλεγε πὼς θέλει νὰ μάθει πολλά καὶ νὰ ἀποκτήσει σοφία, τοῦ ἔλεγε:

«Ἡ ἀναζήτησις τῆς σοφίας ἀρχίζει μὲ τὴν εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν γιὰ μάθησις καὶ ἡ φροντίδα γιὰ μάθησις ὀδηγεῖ στὴν ἀγάπην.

Ἀγάπην σημαίνει τὴν τήρησις τῶν νόμων τῆς καὶ ἡ τήρησις τῶν νόμων τῆς εἶναι ἐγγύτησις ἀφθαρσίας.

Ἡ ἀφθαρσία μᾶς φέρνει κοντὰ στὸν Θεό.

Κι ἐπομένως ἡ ἐπιθυμία ν' ἀποκτήσουμε σοφία μᾶς ὀδηγεῖ στὴ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Ἄν οἱ τύραννοι τῶν λαῶν δὲν ἀπολάμβαναν μόνο τοὺς θρόνους τοὺς καὶ τὴν ἐξουσίαν τοὺς καὶ τιμοῦσαν τὴ σοφία, θὰ βασιλεύαν γιὰ πάντα.

Ἐπειδὴ περιφρόνησαν οἱ ἄνθρωποι τὴ σοφία, ὄχι μόνο τιμωρήθηκαν μὲ τὸ νὰ μὴν γνωρίζουν τὰ ἀγαθὰ τῆς, ἀλλὰ ἔμειναν μνημεῖο ἀνοησίας στοὺς μεταγενέστερους κι ἔτσι τὰ σφάλματά τοὺς δὲν ξεχάστηκαν.

Ἐκεῖνοι ὅμως πού ὑπηρέτησαν τὴ σοφία σώθηκαν ἀπ' αὐτὴν ἀπὸ ὅλα τοὺς τὰ βάσανα.

Ἡ σοφία βοήθησε ἓναν δίκαιο ἄνθρωπο νὰ ἀποφύγει τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τὸν ὀδήγησε στὸν ἴσιο δρόμο. Τοῦ ἔδειξε τὸ σὺράνιο βασιλείου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ δίδαξε αὐτὰ πού γνωρίζουν οἱ ἄγγελοι. Τοῦ χάρισε ἐπιτυχία στοὺς σκληροὺς κόπους του κι ἀντάμειψε μὲ ἀφθονοὺς καρπούς τὶς προσπάθειές του».

Αὐτὰ τὰ σημαντικὰ νοήματα σκεφτόταν ἐκείνη τὴν ἡμέρα τοῦ 1857, ὅταν ἄκουσε δυνατὲς φωνές. Πετᾶχτηκε ἀπὸ τὴν καρέκλα του καὶ βγήκε ἔξω νὰ δεῖ

τί συμβαίνει. «Φωτιά, μεγάλη φωτιά!», άκουσε τί Λέα και τίς γειτόνισσες νά φωνάζουν. Καπνοί έφθαναν από τήν μεριά τής άγοράς και δέν άρρησαν φλόγες μέ όρμή νά γλείφουν τά σπίτια τής συνοικίας. Μέ κουβάδες και κανάτες άπελπισμένοι άνθρωποι πάλευαν μέ τίς φλόγες, παιδιά τσίριζαν, γερόντισσες τραβοῦσαν τά μαλλιά τους. Ό Μπαρούχ ανέλαβε τά παιδιά του ραβίνου και τά απομάκρυνε από τό κακό όδηγώντας τους στό ποτάμι και άφοῦ τά έβαλε σέ ακίνδυνο μέρος, επέστρεψε τρέχοντας νά βοηθήσει για νά σωθεί τό σπίτι των σωτήρων του. Κράτησαν ὄρες οί προσπάθειες, πού στίς περισσότερες περιπτώσεις ήταν άκαρπες. Ό άπολογισμός τραγικός! Μεγάλη ήταν ή καταστροφή σέ σπίτια και καταστήματα, σέ Συναγωγές και σέ έξι μικρές Συναγωγές («Μιδρασίμ»). Η έβραϊκή συνοικία τής Λάρισας, πού μόλις πριν λίγο καιρό είχε γνωρίσει και είχε αγαπήσει ό Μπαρούχ, μέσα σέ λίγες ὄρες σχεδόν δέν υπήρχε. Σέ εκείνη τήν τραγική στιγμή και όλες τίς επόμενες μέρες τόν Μπαρούχ τόν συγκίνησε πολύ, πού χριστιανοί και μουσουλμάνοι έτρεξαν νά βοηθήσουν και νά στηρίξουν τούς ταλαιπωρημένους συντοπίτες τους. Και θαύμασε ακόμα μία φορά τόν ραβίνο Πέσσαχ, πού ως ανώτερος πνευματικός καθοδηγητής όλων των έβραϊκών φιλανθρωπικών και μορφωτικών συλλόγων πού ήταν, έδωσε έμπνευση, αισιοδοξία και γραμμή για νά στηρίξει τό ποίμνιό του, πού υπέφερε και θά δοκιμαζόταν για καιρό. Για τήν άνοικοδόμηση των κατεστραμμένων λατρευτικών οικοδομημάτων και σπιτιών διενεργήθηκε πανελλαδικός έρανος μεταξύ των Έβραίων ενώ ό Αρχιεραβίνος Νταβίτ Αντζέλ έκανε έρανο στην κοινότητα των Ισπανοεβραίων του Άμστερνταμ.

Ένα μέρος του ποσού πού συγκεντρώθηκε από αυτούς τούς έράνους χρησιμοποιήθηκε για τήν άνέγερση τής Συναγωγής «Έτς Χαγίμ» (Δέντρο τής Ζωής), σέ οικόπεδο πού δώρισε ό πλούσιος Έβραίος Τσελεμπή Έλιγιά Κοέν. Τίς έργασίες επόπτευαν ό Όβαδίας Μπαντάφ και ό Χαϊμ Ίτσχάκ Άλχανάτης και τόν Όκτώβριο του 1860 παραδόθηκε μία μεγάλη, λιτή και επιβλητική Συναγωγή στους κατοίκους τής έβραϊκής συνοικίας, πού αποτέλεσε ισχυρό σημείο άναφοράς, καθώς γύρω της βρίσκονταν συγκεντρωμένα τά κοινωφελή ιδρύματα τής κοινότητας και πολλά σπίτια. Κάτι πού γνώριζε ό Μπαρούχ αλλά πού έπρεπε νά μείνει κρυφό ήταν πώς τά σπίτια επικοινωνοῦσαν μεταξύ τους και μέ τήν Συναγωγή μέ θυρίδες, έτσι ώστε νά διευκολύνεται ή διαφυγή των ενοίκων σέ περίπτωση κινδύνου.

Τό κενό πού άφησε πίσω της ή μεγάλη καταστροφή καλύφθηκε σχετικά γρήγορα μέ τήν ίδρυση και νέων λατρευτικών χώρων και τήν ανακατασκευή όρισμένων παλιών. Οικοδομήθηκε επίσης ή Συναγωγή, ή λεγόμενη Μιδράς, ή

όποια προϋπήρχε τῆς καταστροφῆς, ἡ Συναγωγή Σεφαραντίμ, ἡ ἰδιωτικὴ Συναγωγή τοῦ Τσελεμπῆ Δαυῖδ Σακκῆ, ἡ ἰδιωτικὴ Συναγωγή τοῦ Τσελεμπῆ Ἀβραάμ Σαμπετᾶ, ἡ ἰδιωτικὴ Συναγωγή τοῦ Τσελεμπῆ Σαλώμ Χακίμ καὶ ἡ Συναγωγή Ταλμούδ Τορά (Σχολὴ μελέτης τῆς Τορά).

Ὁ ραβῖνος ἦταν γενικά ἱκανοποιημένος, ἂν καὶ κάτι βαθεῖα στὴν ψυχὴ του τὸν πονοῦσε. Ἡ ζωὴ στὴν ἑβραϊκὴ κοινότητα τῆς Λάρισας ἄρχισε νὰ ξαναμιπαίνει στὴν γνωστὴ της ρότα. Οἱ γυναῖκες, κυρίες καὶ ἀρχόντισσες τῶν σπιτικῶν τους, σέ θέση ὑψηλῆ, ὅπως προβλέπει ὁ ἰουδαϊκὸς νόμος, μεγάλωναν τίς πολυμελεῖς οἰκογένειές τους, οἱ ἄνδρες στὶς δουλειές τους καὶ ἀνελλιπῶς παρόντες στὴ Συναγωγή καὶ τὰ παιδιά στὰ σχολεῖα καὶ στὶς σχολές τῶν Συναγωγῶν νὰ ἐκπαιδεύονται μέσω τῆς διδαχῆς τῆς ἑβραϊκῆς, τῆς λατίνου (ἰσπανοεβραϊκὰ) στὴν ἱστορία καὶ στὶς ἑβραϊκὲς παραδόσεις καὶ μέσω τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας σέ ὅλα τα ἄλλα μαθήματα. Πολλοὶ προύχοντες Ἑβραῖοι μάθαιναν ἑλληνικὰ στὰ παιδιά τους μέ δασκάλους, πού προσλάμβαναν στὰ σπίτια τους. Εἶχε διαδοθεῖ πῶς ἓνα παιδί πού γεννήθηκε στὴ Λάρισα, ἔγινε μεγάλος καὶ τρανὸς δάσκαλος στὴν Εὐρώπη. Τό ὄνομά του ἦταν Κωνσταντῖνος Μιχαὴλ Κούμας.

Τό 1869 ἡ Λέα φέρνει στὴ ζωὴ τὸ 6ο τους παιδί, τὸν Μουσιῆ, καὶ γεμίζει χαρὰ τὴν οἰκογένεια. Ὁ Μπαρούχ σάν μέλος τῆς οἰκογένειας χαίρεται κι αὐτὸς μέ τὴν χαρὰ τους, ἀλλὰ πῶς πολὺ γιατί βλέπει τὴν χαρὰ τοῦ ραβῖνου, ὁ ὁποῖος ἔχει μιά περίεργη αἴσθησι, πῶς αὐτὸ του τὸ παιδί γεννήθηκε γιὰ νὰ γίνε σπουδαῖος θρησκευτικὸς ἡγέτης.

Γιὰ ἀκόμα ἓνα λόγο εἶναι ἱκανοποιημένος ὁ ραβῖνος ἐκείνη τὴ χρονιά. Στὴ Λάρισα ἰδρύθηκε τὸ Ἰσραηλιτικὸ Σχολεῖο τῆς Alliance Israelite Universelle (Παγκόσμιου Ἰσραηλιτικοῦ Συνδέσμου). Μέσω τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ αὐτοῦ ἰδρύματος οἱ Ἑβραῖοι τῆς Λάρισας θὰ μάθαιναν τὴ γαλλικὴ γλῶσσα καὶ θὰ ἔρχονταν σέ στενὴ ἐπαφὴ μέ τὴν Εὐρώπη καὶ τὰ ὅσα συνέβαιναν ἐκεῖ. Ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς Ἀλλιάνας ἄρχισε στὶς 15 Μαρτίου τοῦ 1869, ὕστερα ἀπὸ τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον πού ἔδειξαν οἱ ἰθύνοντες τῆς Κοινότητος γιὰ τὴ λειτουργία της.

Ὁ Μπαρούχ παρακολουθοῦσε τὸν μέντορά του μέ θαυμασμό. Ὁ ραβῖνος ὅταν δέν ἦταν στὴν Συναγωγή διάβαζε καὶ ἔγραφε μέ τίς ὄρες συγγράμματα στὴν ἑβραϊκὴ, θρησκευτικοῦ καὶ ταλμουδικοῦ περιεχομένου. Αὐτὸς καθόταν σέ μιά γωνιά στὸν χῶρο τῆς βιβλιοθήκης μέ ἓνα βιβλίο στὰ χέρια καὶ ἦταν πάντα ἔτοιμος νὰ ἱκανοποιήσει κάθε του ἀνάγκη μέ τὴν προσδοκία πάντα, νὰ ἀκούσει κάτι σοφὸ ἀπὸ τὸ στόμα του. Ἐτσι μιά μέρα τοῦ μίλησε γιὰ τίς «μιτσβότ», (καλὲς πράξεις) καὶ γιὰ τὸ πόσο σημαντικὲς εἶναι:

Ἐμεῖς οἱ Ἰουδαῖοι δάσκαλοι ἐνθαρρύνουμε ἀνελλιπῶς τὴν ἄσκησι τῶν

«μιτσβότ» (καλῶν πράξεων) κι ὄχι τί συσσώρευση ὑλικῶν ἀγαθῶν, ὡς τὴν καλύτερη ἐπένδυση γιὰ τὴν τελικὴ κρίση. Εἶναι βαθιὰ ριζωμένη στὴν ψυχὴ μας ἡ πεποίθησι, ὅτι ὁ ἔλεγχος τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀτόμου ὀλοκληρώνεται στὴ μετὰ θάνατο ζωὴ.

Καί ἄκου μιά ἱστορία γιὰ τὸν γέροντα ποῦ εἶχε τρεῖς ἀγάπες στὴ ζωὴ του, τὰ παιδιὰ του, τὸ χρῆμα καὶ τίς καλές του πράξεις:

Τὴν ὥρα ποῦ πλησίαζε ὁ θάνατος, ὁ κατάκοιτος γέροντας κάλεσε τὰ παιδιὰ του κι ὅλους τους οἰκείους του καὶ τοὺς εἶπε: «Σᾶς παρακαλῶ νὰ ἔλθετε νὰ με σώσετε ἀπὸ τὸν αὐστηρὸ κατήγορο!».

Εἶπαν τὰ παιδιὰ του: «Δέν ἄκουσες πῶς καμιὰ ἐξουσία δέν ἔχουμε νὰ παρέμβουμε τὴν ἡμέρα τῆς κρίσης;».

Φώναξε στὴ συνέχεια τὸ χρῆμα καὶ εἶπε: «Μέρα καὶ νύχτα κόπιασα γιὰ χάρη σου! Σέ παρακαλῶ λοιπόν, ἔλα νὰ με σώσεις!».

Τὸ χρῆμα τοῦ ἀπάντησε: «Δέν ἔχεις ἀκούσει πῶς τὴν ἡμέρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ δέν ὠφελεῖ σέ τίποτα τὸ χρῆμα;».

Κάλεσε στὴ συνέχεια τίς καλές πράξεις καὶ εἶπε: «Ἐλᾶτε νὰ με σώσετε ἀπὸ τοῦτο τὸ θάνατο!».

Αὐτές ἀπάντησαν: «Πήγαινε ἐν εἰρήνῃ! Ἐμεῖς θὰ προστρέξουμε νὰ συνηγορήσουμε, προτοῦ κᾶν φθάσεις ἐκεῖ».

Ὅπως ἀκριβῶς ἀναφέρεται στίς γραφές: «Ἡ δικαιοσύνη μπροστὰ σου θὰ βαδίζει καὶ θὰ ἔχετε τὴ δόξα Μου γιὰ ὀπισθοφυλακί».

Ὁ Μπαρούχ συχνὰ ἄκουγε τὸν ραβίνο νὰ τοῦ μιλάει γι' αὐτὸ ποῦ τὸν βασάνιζε πολὺ καὶ δέν ἦταν ἄλλο ἀπὸ τὴν κατοχὴ τῶν Τούρκων. Τοῦ μιλοῦσε γιὰ τὴν ἤδη ἀπελευθερωμένη ἀπὸ τὸ 1821 Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ ἐλευθερωθεῖ καὶ ἡ ὑπόλοιπη Ἑλλάδα. Μόλις ὁ ραβίνος Συμεῶν Πέσσαχ μὲ ὁμόφωνη ἐκλογὴ ἀπὸ τὴν ἀρμόδια Ραβινικὴ Σύνοδο ἔγινε Ἀρχιραβίνος στὴ θέσι τοῦ θανόντος Ἀρχιραβίνου τῶν Ἰσραηλιτικῶν Κοινοτήτων τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδας Δαυὶδ Ἄντελ καὶ ἔγινε πρόεδρος τοῦ «Μπέθ Ντίν» (θηρσκευτικὸ δικαστήριον), ἐκτός τῶν ἄλλων δραστηριοτήτων του, ἀνέπτυξε δραστηριότητες τόσο στὸν κοινωνικὸ, ὅσο καὶ στὸν ἐθνικὸ τομεᾶ. Ἔθεσε τὸν ἑαυτὸ του, μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς του ὑπὲρ τῆς ἰδέας τῆς ἀπελευθέρωσης καὶ πρόσφερε σημαντικὲς ὑπηρεσίες στὴν ὑπόδουλη Ἑλληνικὴ Πατρίδα. Στήριξε τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικὸ, στέλνοντας πατριωτικὲς ἐκκλήσεις πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ἑβραϊκοὺς παράγοντες.

Ἐνα πρωί, ἐντελῶς ἀπροειδοποίητα, ἡ γυναίκα του ἡ Λέα δέν ξύπνησε.

Τό ήμερολόγιο ἔγραφε Ἰανουάριο τοῦ 1876 καί βαρῦ πένθος ἔπεσε στό σπιτικό. Ἡ γλυκιά, στωική καί θεοσεβούμενη Λέα, πού ἀγκάλιασε καί προστάτευσε τήν οικογένειά της καί τό ψυχοπαίδι τους τόν Μπαρούχ, εἶχε πάρει μιὰ θέση ἀγγέλου στόν οὐρανό. Ἀφοῦ ὁ ἀρχιραβίνος τήρησε τήν ἐβδομάδα πένθους τιμώντας τή γυναίκα του, ἀνέθεσε τό μεγάλωμα τῶν παιδιῶν του, –ὁ Μωυσιῆς ἦταν μόλις ἑπτὰ χρονῶν– σέ μιὰ σεβαστή καί θεοσεβούμενη γυναίκα, βάλθηκε νά ἀγωνίζεται γιά τόν στόχο του, πού ἦταν ἡ ἀπελευθέρωση. Ὁ Μπαρούχ τόν θαύμαζε, πού δέν δίσταζε μέ ὀμιλίες του στίς Συναγωγές νά ξεσπκῶνει τούς ἔβραίους ὑπέρ τῆς πολεμικῆς προσπάθειας γιά ἀπελευθέρωση καί νά τούς ἐμπνέει μέ τά λόγια του νά εἶναι ἔτοιμοι γιά κάτι τέτοιο.

Θά ἔπρεπε ὅμως νά περάσουν κοντά στά πέντε χρόνια γιά νά γίνει τό ὄνειρο πραγματικότητα. Τό 1881 θά ἦταν ἡ χρονιά πού ἀπελευθερώθηκε ἡ Θεσσαλία καί συγκεκριμένα ἡ Κυριακή της 31η Αὐγούστου τοῦ 1881 θά ἦταν ἡ μέρα πού ἀπελευθερώθηκε ἡ Λάρισα. Ἡ χαρά καί ἡ συγκίνηση τοῦ πλήθους πού παραληροῦσε ἦταν μεγάλη! Χριστιανοί καί Ἑβραῖοι βρέθηκαν ἐνωμένοι σέ αὐτή τή σπουδαία νίκη τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡ Τουρκοκρατία εἶχε καταφέρει βαριά πλήγματα σέ ὅλους καί αὐτή ἡ μέρα σήμαινε γιά ὅλους τήν ἀπαρχή μιᾶς καινούργιας ζωῆς. Μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, μέ τόν σκληρό ἀπελευθερωτικό στρατιωτικό ἀγῶνα καί μέ τίς μακροχρόνιες διπλωματικές ἐνέργειες καί διαβουλεύσεις τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου, τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν, πρώην πρωθυπουργοῦ Θεοδώρου Δελγιάννη, καί τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ, ἦρθε ἡ ἐλευθερία!

Ὁ ἀπελευθερωτικός στρατός, μέ ἐπικεφαλῆς τόν στρατηγό Σκαρλάτο Σουτσο, κατέβηκε τό βουνό Ὁρθρυς, ὅπου ἦταν τότε τά Ἑλληνοτουρκικά σύνορα, καί μέσῳ Τρικάλων μπῆκε στή Λάρισα ἀπό τήν Πύλη Τρικάλων τό μεσημέρι τοῦ Σαββάτου 30 Αὐγούστου. Οἱ Ἰσραηλίτες τῆς Λάρισας βρέθηκαν στίς πρώτες γραμμές τοῦ πλήθους, πού κρατώντας ἑλληνικές σημαίες (ἀλήθεια, πού βρέθηκαν ξαφνικά ἐκεῖνη τή μέρα τόσες σημαίες!) παραληροῦσε ὑποδεχόμενο τούς ἀπελευθερωτές. Οἱ πατέρες καί τά μέλη τῆς κοινότητας ἀκολουθώντας τόν θρησκευτικό τους ἡγέτη Ἀρχιραβίνο Συμεών Πέσσαχ κρατώντας στό ἓνα χέρι τά ἱερά βιβλία καί στό ἄλλο ἀναμμένες λαμπάδες καί ἑλληνικές σημαίες συναντήθηκαν μέ τή βασιλική πομπή τοῦ Γεωργίου τοῦ Α΄, πού ἦρθε στήν πόλη, κοντά στή θέση «Κομμένη Γῆ» κι ἐκεῖ ἀκούστηκε τό «ὡς εὔ παρεστης» στήν ἑβραϊκή γλῶσσα. Λίγο ἀργότερα καί μετά τήν ἀποχώρηση τοῦ τουρκικοῦ πληθυσμοῦ ὁ στρατηγός Σουτσοσ παρέλαβε καί τυπικά τήν Διοίκηση τῆς πόλης ἀπό τόν Τοῦρκο στρατιωτικό Διοικητή Χιλίλ Πασά καί

ἀπό τόν Δήμαρχο Ἐτέμ Ἐφέντη τά κλειδιά τῆς πόλης. Στό Διοικητήριο ὑψώθηκε μεγάλη Ἑλληνική σημαία, καθώς καί σέ σπίτια καί μαγαζιά. Στόν ναό τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλίου εἶχε στηθεῖ ὑψηλή ἀψίδα μέ κλαδιά δάφνης καί σημαίες. Σέ ἐξέδρα δεξιά τῆς ἀψίδας μαθήτριες στά λευκά ντυμένες κρατοῦσαν μικρές σημαίες καί λουλούδια, ἐνῶ ἀπό τήν ἀριστερή πλευρά σέ ἄλλη ἐξέδρα μαθητές κρατοῦσαν χιαστί στό στήθος τους σημαίες. Κι ὅταν ὁ Μητροπολίτης Νεόφυτος Πετριδης καί οἱ προύχοντες Λαρισαῖοι πῆραν τί θέση τους, μέσα ἀπό ζητωκραυγές καί χειροκροτήματα πέρασε ἀπό τήν ἀψίδα ὁ ἀπελευθερωτικός στρατός. Ἐκείνη τί μέρα τόν Ἅγιο Ἀχίλλιο ἐπισκέφτηκε ὁ Βασιλιάς Γεώργιος ὁ Α΄ καί σέ μιά πολύ συμβολική κίνηση ἐπισκέφτηκε καί τήν Συναγωγή Ἰετς Χαγίμ.

Ὁ Μπαρούχ ἦταν ὑπεύθυνος γιά τό στρώσιμο τάπητα στόν δρόμο πού θά περνοῦσε ὁ Βασιλιάς καί γιά τό στίσιμο δάφνης ἀψίδας. Αἰσθανόταν μιά μεγάλη ψυχική ἀνάταση καί μεγάλη συγκίνηση. Τόν Βασιλιά ὑποδέχτηκε στήν εἴσοδο τῆς Συναγωγῆς ὁ Ἀρχιεραβίνος Πέσσαχ. Ἦταν μιά ἐπίσκεψη πού σήμαινε πολλά γιά τούς Ἑβραίους καί γέμισε χαρά καί ὑπερηφάνεια τήν ἐβραϊκή κοινότητα τῆς Λάρισας. Σέ μιά ἀσφυκτικά γεμάτη Συναγωγή ὄλοι θαύμασαν τόν ἐμπνευσμένο πανηγυρικό λόγο, πού ἀναφώνησε στήν Συναγωγή ὁ Ἀρχιεραββίνος Πέσσαχ:

«Ἐνδοξοὶ ἀρχηγοὶ καί ἐλευθερόφρονες στρατιῶτες. Ἡ Ἰσραηλιτική Κοινότητά μου, μιά τῶν ἀρχαιοτέρων καί ἱστορικῶν κοινοτήτων τῶν Βαλκανίων, πού μοῦ ἔδωσε τήν εὐχάριστη ἐντολή νά παραστῶ διερμηνέας τῶν ὀμόθυμων αἰσθημάτων τῆς, χαιρετᾷ σήμερα τήν πανηγυρική ἔλευσίν σας μέ ἐγκάρδια χαρά καί ἐνδόμυχη ἀγαλλίαση καί ἀναγράφει μέ χρυσά γράμματα στά χρονικά τῆς τήν χρυσή αὐτή ἡμέρα, ὡς ἀρχή νέου βίου, συνοδευόμενοι μέ τά ἀγαθά τῆς πλήρους ἐλευθερίας, τῆς εὐνομίας, τῆς ἰσότητος, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς προόδου, τά ὅποια ἡ πάντοτε καί τώρα ἐνδοξη Ἑλλάδα ὄχι μόνο σέ συνταγματικούς ἀνέγραψε χάρτες, ἀλλά διά ἰκανῆς πείρας ἀπέδειξε στήν πράξη ἀλήθεια μεγάλη, ἀλήθεια τήν ὅποια κανεῖς δέν μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ ποτέ. Μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἑλλάδα, ἄξια του κλασσικοῦ ὀνόματός τῆς, ἀνεδείχθη ὅτι εἶναι ἡ χώρα τῶν φώτων καί τῆς ἐλευθερίας, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι ἔθνος στήν Ανατολή, τό ὅποιο πρωταγωνίσθη εἰς τό στάδιον τῆς προόδου.

.....
 Ὑποδεχόμεθα τόν κλεινόν καί ἐλευθερόφρονα στρατόν τοῦ σεβαστοῦ Ἄνακτος ἡδὴ ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α΄ ὡς σωτήρα καί ρύστην τῶν κακῶν, κομίζοντα τήν λαοπόθητον εἰρήνην, τήν εὐταξίαν καί ἀσφάλειαν. Ὑποδεχόμεστε καί χαι-

ρετίζομεν τίν ὑπερφάνως ἐρωμένην κυανόλευκον τοῦ ἑλληνισμοῦ σημαίαν, ὡς σύμβολον τῆς φιλότατης ἐλευθερίας καί ἰσοπολιτείας καί ὑποβάλλομεν ὅλη τῇ ψυχῇ ἄκραν ὑποταγὴν εἰς τὰς ἑλληνικὰς Ἀρχάς, ὑποταγὴν ἣν ἐννοοῦμεν δεδομένην πρεπόντως εἰς τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια, δι' ὧν διέπονται καί εὐμεροῦσιν αἱ κοινωναὶ καί τὰ ἔθνη, συμφώνως μέ τόν ἀληθῆ τοῦ ἀνθρώπου προορισμόν. Εἰς τὴν ἡμέραν λοιπόν ταύτην τῆς χαρᾶς καί ἀγαλλιᾶσεως ἅς παρακαλέσωμεν τόν Δημιουργόν τοῦ Παντός, ὅπως χορηγῇ μακροβιότητα καί εὐμερίαν εἰς τόν ἔνδοξον, τόν σώφρονα καί λαοφιλῆ Βασιλέα ἡμῶν Γεώργιον τόν Α', τὴν Βασίλισσαν Ὑλιαν, τόν Διάδοχον Κωνσταντῖνον καί ἅπασαν τὴν Βασιλικὴν οἰκογένειαν. Ἄς εὐλογῆσῃ ὁ Θεός τὴν Ἑλλάδα καί τοὺς σοφοὺς κυβερνήτας αὐτῆς. Ἄς διατηρήσῃ ἀείποτε τόν ἀστέρα αὐτῆς φαινότερον ἡλίου, ὅπως φωτίξῃ καί ζωογονῇ διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ ἀκτίνων ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Ἀνατολήν».

Ὁ Μπαρούχ ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα συνόδεψε στὸ σπίτι τὸν Ἀρχιραβῖνο Πέσσαχ. Μόλις ἔφθασαν τὸν βοήθησε νὰ καθίσει στὴν πολυθρόνα του. Ἦταν ἐξαντλημένος ἀπὸ τὴν χαρὰ καί τὴν συγκίνηση. Κοίταξε τὸν Μπαρούχ στὰ μάτια. «Εἴμαστε ἐλεύθεροι» τοῦ εἶπε κι ἄρχισε νὰ κλαίει.

Ὁ Μπαρούχ ἔνωσε κι αὐτὸς τὰ μάτια του νὰ πλημυρίζουν ἀπὸ δάκρυα. Τὰ ἄφησε νὰ κυλίσουν ἐλεύθερα. Ἀπὸ τὸ παράθυρο, στὸν γαλάζιο οὐρανὸ εἶδε ἕνα λευκὸ σύννεφο νὰ ταξιδεύει.

Ὁ Μπαρούχ ἔνωθε πράγματι εὐλογημένος!

Ἵστερόγραφο

- Τὰ πρόσωπα καί τὰ γεγονότα τοῦ διηγήματος εἶναι πραγματικά. Μόνον ὁ Μπαρούχ δημιουργήθηκε γιὰ τίς ἀνάγκες τῆς μυθοπλασίας, ὡς ἕνα πρόσωπο ἀφιερωμένο στὸν σοφὸ εὐεργέτη του, πού παρακολουθεῖ τὰ γεγονότα.

- Ὁ στόχος τοῦ διηγήματος ἦταν νὰ ξετυλιχθοῦν στὸν ἀναγνώστη θέματα ὅπως ἡ Ἰσραηλιτικὴ Κοινότητα Λάρισας ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὁ σοφὸς Ἀρχιραβῖνος Συμεὼν Πέσσαχ καί ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Λάρισας ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

- Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ὁ Ἀρχιραβῖνος Συμεὼν Πέσσαχ σέ συνεργασία μέ τὸν Μητροπολίτη Λαρίσης Νεόφυτο ἀνέπτυξαν μεγάλη κοινωνικὴ δράση.

- Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ὁ Ἀρχιραβῖνος Συμεὼν Πέσσαχ διετέλεσε Σύμβουλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων.

- Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση μέ εἰδικὸ νόμο ΑΙΓ τοῦ 1881 συστάθηκε

καί λειτούργησε τό 8ο Δημοτικό Ἑβραϊκό Σχολεῖο τῆς Λάρισας, ὅπου τά ἑβραϊόπαιδα θά διδάσκονταν, ἐκτός τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, τήν ἑβραϊκή γλῶσσα, θρησκεία καί ἱστορία.

- Ὁ γιός τοῦ Ἀρχιραβίνου Συμεών Πέσσαχ, ὁ Μωυσῆς Πέσσαχ, ὄντως ἔγινε ἕνας μέγας θρησκευτικός ἡγέτης καί λειτούργησε στή Λάρισα ἀπό τό 1883 ἕως τό 1892 καί ὡς Ἀρχιραβίνος Βόλου καί Ἑλλάδος ἀπό τό 1892 ἕως τό 1955.

- Ὁ Ἀρχιραβίνος Συμεών Πέσσαχ πέθανε στή Λάρισα τόν Ἰανουάριο τοῦ 1893. Ἡ σορός του ἐκτέθηκε σέ λαϊκό προσκύνημα ἐπί τριήμερο στή Συναγωγή. Στήν κηδεῖα του τόν συνόδευσαν πλῆθος Ἑβραίων καί Χριστιανῶν. Στόν νεκρό ἀπονειμήθηκαν, μέ διαταγές τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης, τιμές Πατρίarchy τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Τήν ἡμέρα τῆς κηδεῖας του ἔκρουαν πένθιμα οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν τῆς πόλης, οἱ σημαῖες κυμάτιζαν μεσίστιες καί τά καταστήματα παρέμειναν κλειστά. Στήν κηδεῖα του παρέστήσαν ἐκπρόσωποι τοῦ Βασιλιά, τῆς Κυβέρνησης καί ὄλων τῶν ἑλληνικῶν ἐκκλησιαστικῶν, πολιτικῶν, στρατιωτικῶν Ἀρχῶν, καθῶς καί ἐκπρόσωποι τοῦ Τύπου καί ἀπεσταλμένοι τῶν ἑβραϊκῶν κοινοτήτων καί ὀργανισμῶν ἀπό τήν Ἑλλάδα καί τό ἔξωτερικό. Ὁ Ἀρχιραβίνος Συμεών Πέσσαχ συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν διεθνῶς φήμης καί ἀξίας προσωπικοτήτων καί εἶναι ἕνας ἀπό τούς πιό διακεκριμένους σοφοῦς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ.

- Ἀπό τό Ἱεροσπουδαστήριό τῆς Λάρισας ἀποφοίτησαν σπουδαῖοι ραβῖνοι καί θρησκευτικοί λειτουργοί καί στά κατοπινά χρόνια νέοι τῆς Λάρισας σπούδασαν ραβῖνοι στό ἔξωτερικό καί λειτούργησαν καί λειτουργοῦν σέ Συναγωγές τῆς Ἑλλάδας καί τοῦ ἔξωτερικοῦ.

- Ἡ Ἰσραηλιτική κοινότητα τῆς Λάρισας σήμερα εἶναι μιά μικρή ἀλλά πολύ δυναμική κοινότητα, πού χαίρει ἐκτίμησης. Τά μέλη τῆς ζοῦν μέ ὁμόνοια καί ἀλληλεγγύη, τηρῶντας τά ἥθη τά ἔθιμα καί τίς παραδόσεις τους, τιμῶντας τή διπλή τους ταυτότητα, αὐτή τοῦ Ἑλλήνα πολίτη καί Ἑβραίου στό θρήσκευμα.

Βιβλιογραφία

- *Ἡ Ἑβραϊκή Κοινότητα πρὶν καί μετὰ τό Ὀλοκαύτωμα*, τοῦ Ἑσδρά Μωυσῆ.
- *Ἰουδαϊσμός, Τό πιστεύω-οἱ πηγές*, τοῦ ραβίνου Λάρισας Ἡλία Σαμπετά.
- *Ψαλμοί τοῦ Δαβὶδ* σέ μετάφραση τοῦ Νεόφυτου Βάμβα.
- *Λάρισα Μάντρε ντέ Ἰσραέλ*, τοῦ Βάσου Καλογιάννη.